



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.19.3.2024

Pan
Miroslaw Kruszyński
Prezes Zarządu
WPIP Green Energy sp. z o. o.
ul. Poznańska 31
62-020 Jasin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/059 – Wykorzystanie biogazu dla celów wytwarzania energii

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	WPIP Green Energy sp. z o. o. ¹ , ul. Poznańska 31, 62-020 Jasin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Kruszyński, Prezes Zarządu od 17 lutego 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki kontrolowanej (Prezesa Zarządu) pełnił poprzednio Wojciech Nawrocki (od 5 kwietnia 2011 r.)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja inwestycji związanych z budową, przebudową lub modernizacją instalacji OZE wykorzystujących biogaz, biogaz rolniczy lub biometan dla celów energetycznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024 (do 17 października 2024 r.) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Piotr Kręt, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/113/2024 z 19 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Wpisana do Rejestru Przedsiębiorców pod numerem: 0000383882. Dalej: Spółka, Inwestor.

² Dz. U. 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Spółkę inwestycji pn. „Budowa biogazowni rolniczej o mocy do 499 kWe w Iłowcu Wielkim” ⁴ .
Uzasadnienie oceny ogólnej	Zadania związane z pozyskiwaniem finansowania i realizacją Inwestycji wykonane zostały zgodnie z wytycznymi instytucji udzielającej wsparcia finansowego i zawartą umową o dofinansowanie. Realizacja Inwestycji odbywała się zgodnie z przyjętym harmonogramem, a środki publiczne wydawane były na określone w umowie o dofinansowanie działania związane z budową biogazowni. Spółka prowadziła dokumentację dotyczącą ilości i rodzaju substratów zużywanych do produkcji biogazu. Terminowo przekazywano do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁵ sprawozdania z realizacji projektu, a do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa⁶ kwartalne sprawozdania z działalności biogazowni. Stwierdzona w toku kontroli nieprawidłowość dotyczyła nieterminowego przekazania informacji do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁷ o pierwszej sprzedaży energii elektrycznej w systemach FIT/FIP.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR	Realizacja inwestycji związanych z budową, przebudową lub modernizacją instalacji OZE wykorzystujących biogaz rolniczy dla celów energetycznych.
Opis stanu faktycznego	1. W latach 2018-2020 Spółka ubiegała się o uzyskanie dofinansowania do realizacji inwestycji z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020⁸ w ramach działania 3.1.1 „Wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii”. Spółka⁹ 31 sierpnia 2017 r. wystąpiła do Zarządu Województwa Wielkopolskiego o uzyskanie dofinansowania z WRPO, jednakże wniosek został odrzucony ze względu na niespełnienie kryteriów formalnych, tj.: prawidłowej kwalifikowalności kosztów oraz kompletności wniosku i załączników. W dniu 27 grudnia 2017 r. Departament Wdrażania Programu Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego¹⁰, pomimo złożonej korekty przez Spółkę, odrzucił przedmiotowy wniosek. Pełnomocnik Spółki¹¹ wyjaśnił, że Spółka nie zwracała się ponownie do UMWW z wnioskiem o dofinansowanie, ponieważ Urząd nie ogłosił kolejnego konkursu, w którym podobne inwestycje mogłyby być finansowane. (akta kontroli str. 81-85, 87-116, 2209-2213)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Inwestycja lub biogazownia.

⁵ Dalej: NFOŚiGW.

⁶ Dalej: KOWR.

⁷ Dalej: URE.

⁸ Dalej: WRPO.

⁹ Wcześniej: W.P.I.P. Green Energy Polska sp. z o.o. oraz Metropolis Energia II sp. z o.o.

¹⁰ Dalej: UMWW.

¹¹ W dniu 5 sierpnia 2024 r. Prezes Zarządu WPIP Green Energy sp. z o.o. przedłożył Pełnomocnictwo szczególne do reprezentowania firmy WPIP Green Energy sp. z o.o., w którym upoważnił Pana Bartosza J. do samodzielnej, jednoosobowej reprezentacji Spółki w zakresie wszelkich czynności związanych z prowadzoną kontrolą, w tym w szczególności do uczestnictwa, jako reprezentant Spółki w czynnościach kontrolnych, przedkładania w imieniu Spółki wszelkich dokumentów związanych z realizacją projektu, składania w imieniu Spółki wszelkich niezbędnych oświadczeń, w tym oświadczeń woli oraz zatwierdzenia w imieniu spółki treści protokołu pokontrolnego lub zgłoszenia do niego uwag.

27 grudnia 2018 r. Spółka złożyła do NFOŚiGW wniosek o dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020¹², w ramach działania 1.6.1 „Źródła wysokosprawnej kogeneracji”, budowy biogazowni o mocy do 500 kWe w Iłowcu Wielkim.

(akta kontroli str. 117-183, 184-833)

Całkowity koszt budowy biogazowni wyniósł ostatecznie 16 030,0 tys. zł i sfinansowana została z:

- dotacji w ramach POIiŚ 2014-2020, w ramach działania 1.6.1 „Źródła wysokosprawnej kogeneracji” w kwocie 8 945,3 tys. zł,
- pożyczki ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej¹³ celem uzupełnienia wkładu własnego w wysokości 2 158,8 tys. zł,
- środków własnych pochodzących z podwyższenia kapitału zakładowego Spółki w kwocie 1 959,6 tys. zł,
- środków własnych pochodzących z pożyczek od wspólników Spółki w wysokości 2 966,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 85)

2. Spółka podjęła decyzję o realizacji inwestycji w oparciu o przygotowane i dołączone do wniosku o dofinansowanie studium wykonalności i analizę finansową, które wykazały zasadność biznesową realizacji inwestycji z uwzględnieniem wszystkich związanych z nią czynników ekonomicznych.

(akta kontroli str. 1768-1770)

Podstawowymi celami inwestycji, zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie oraz załącznikami do wniosku, były:

- budowa nowych źródeł wytwarzania energii elektrycznej,
- zwiększenie ilości energii elektrycznej produkowanej ze źródeł odnawialnych,
- potencjalne zmniejszenie emisji substancji szkodliwych dla środowiska¹⁴,
- ograniczenie degradacji środowiska w wyniku wydobywania paliw kopalnych – zmniejszenie zapotrzebowania na energię z węgla,
- eliminacja odpadów z przetwórstwa rolnego z ich wykorzystaniem energetycznym,
- rozwój działalności Spółki w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych,
- dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii,
- wzrost przychodów Spółki,
- zrównoważony rozwój.

(akta kontroli str. 317, 1771)

3. Zakończenie budowy biogazowni nastąpiło 14 lutego 2023 r. W protokole odbioru końcowego, wykonawca i inwestor potwierdzili całkowite zakończenie robót i osiągnięcie stanu fizycznego ukończenia robót budowlanych, montażowych oraz dostaw tożsamy z zakończeniem wznoszenia obiektów w sposób zgodny z dokumentacją projektową oraz innymi postanowieniami umowy, a także pozwalający na natychmiastowe rozpoczęcie eksploatacji przedmiotu umowy. Wykonawca robót budowlanych, zgodnie z warunkami zawartej umowy, uzyskał wymagane pozwolenie na użytkowanie dla całego przedmiotu umowy, zakończył rozruch technologiczny i osiągnął zakładane parametry technologiczne instalacji, a także przekazał Spółce projekt i dokumentację powykonawczą.

¹² Dalej: POIiŚ 2014-2020.

¹³ NFOŚiGW.

¹⁴ SO₂, NO_x, CH₄, NH₄, CO₂,

W protokole odbioru końcowego wyszczególniono usterki oraz roboty poprawkowe, dla których Inwestor wskazał termin usunięcia. Dotyczyły one m.in.:

- uporządkowania terenów zielonych na terenie całej biogazowni,
 - obsiania trawą całego obszaru, na którym znajduje się biogazownia,
 - wykonania tabliczek znamionowych na zamontowanych urządzeniach w języku polskim,
 - poprawienia nawierzchni dróg na obszarze biogazowni oraz wymiany uszkodzonej kostki w nawierzchni,
 - potwierdzenia drożności kanalizacji poprzez zamówienie usługi jej inspekcji przy użyciu kamery,
 - zweryfikowania i poprawienia błędów w funkcjonowaniu kosza załadunkowego, w szczególności dotyczących przepięć, wyłączeń zasilania (brak powrotu do pracy po przerwie w dostawie energii), kart sterowniczych, sterowników i oprogramowania.
- (akta kontroli str. 1690-1696)

Zgodnie z tym protokołem, opóźnienie w zakończeniu realizacji przedmiotu umowy wyniosło 207 dni. Według wykonawcy robót różnica pomiędzy rzeczywistym, a umownym terminem zakończenia realizacji przedmiotu umowy wynikała z okoliczności, za które nie ponosił on odpowiedzialności. Były to:

- akceptacja przez inwestora robót dodatkowych,
- złożenie w starostwie powiatowym projektu budowlanego zamiennego (obejmującego m.in. wykonanie studni głębinowej),
- wprowadzenie istotnych zmian do zatwierdzonego projektu budowlanego¹⁵,
- inne niż zakładane projektem i wizją lokalną warunki gruntowo-wodne w zakresie silosu oraz zbiorników,
- zmiana zakładanej trasy kabla średniego napięcia,
- innych niż ww., zatwierdzone przez inwestora roboty dodatkowe nieobjęte wynagrodzeniem dodatkowym, a wpływające na ostateczny termin realizacji, m.in. ogrzewanie drugiego zbiornika wstępnego,
- zmiany spadków na silosie.

Zgodnie z warunkami zawartej umowy (§14 ust.1 lit. a i b), Spółka naliczyła wykonawcy robót budowlanych karę umowną w wysokości 2 561,7 tys. zł. Kwota naliczonej kary umownej została rozliczona z wzajemnych i wymagalnych wierzytelności.

(akta kontroli str. 1690-1696, 1699-1710)

W dniu 19 marca 2024 r. podpisano porozumienie ugodowe pomiędzy Spółką a wykonawcą robót budowlanych. W wyniku szczegółowej analizy przebiegu realizacji zadania inwestycyjnego oraz okoliczności, które obiektywnie mogły przyczynić się do naruszenia terminu zakończenia umowy, uznano część roszczeń wykonawcy. W wyniku tego porozumienia Spółka zwróciła część kwoty uznanej jako kary umowne wykonawcy robót budowlanych, natomiast wykonawca zobowiązał się do usunięcia pozostałych usterek wskazanych w protokole końcowym.

(akta kontroli str. 2167-2184)

4. Wniosek o dofinansowanie Inwestycji z POLiŚ na lata 2014-2020 był dwukrotnie uzupełniany. NFOŚiGW pismem z 25 stycznia 2019 r. poinformował Spółkę

¹⁵ Uzyskano oświadczenie projektanta zatwierdzającego wprowadzenie istotnych zmian do projektu budowlanego oraz uzyskano decyzję o udzieleniu zamiennego pozwolenia na budowę.

o niekompletnej dokumentacji aplikacyjnej zarówno we wniosku, jak i załącznikach, dotyczącej m.in.:

- spełnienia przez instalację definicji wysokosprawnej kogeneracji określonej w załączniku II do dyrektywy Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE i przedstawieniu wartości wskaźnika oszczędności energii pierwotnej uzyskanej dzięki produkcji kogeneracyjnej (wskaźnik PES),
- zweryfikowania kosztów, w szczególności kosztów kwalifikowalnych.

(akta kontroli str. 834-907)

Pismem z 26 czerwca 2019 r. NFOŚiGW wskazał obszary wymagające kolejnego uzupełnienia poszczególnych zakresów oceny, zgodnie z kryteriami merytorycznymi II stopnia m.in.:

- kryterium 2. Poprawność analizy finansowej i ekonomicznej,
- kryterium 6. Wykonalność finansowa projektu,
- kryterium 7. Pomoc publiczna,
- kryterium 9. Trwałość projektu.

W dniu 11 lipca 2019 Spółka złożyła do NFOŚiGW pismo wyjaśniające oraz kompletny wniosek o dofinansowanie przedmiotowej inwestycji.

(akta kontroli str. 908-988)

13 grudnia 2019 r. zawarto umowę o dofinansowanie Inwestycji¹⁶ ze środków POIiŚ 2014-2020, w ramach: działania 1.6 „Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe”, poddziałania 1.6.1 „Źródła wysokosprawnej kogeneracji”, osi priorytetowej „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”. Zgodnie z umową planowany całkowity koszt realizacji projektu określono na kwotę 14 162,5 tys. zł, w tym kwota wydatków kwalifikowalnych wyniosła 11 536 tys. zł. Zgodnie z umową Spółce udzielono dofinansowanie w kwocie 8 945,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 1299-1346)

Do ww. umowy zawarto dziesięć aneksów, na mocy których zmianie uległy m.in.:

- treści poręczeń wekslowych oraz osoby do poręczeń,
- zmiana firmy¹⁷,
- zmiana siedziby firmy¹⁸,
- harmonogram płatności oraz realizacji projektu¹⁹,
- zestawienie wskaźników do monitorowania postępu rzeczowego projektu,
- załącznik dotyczący przetwarzania danych osobowych,
- planowana całkowita kwota kosztów realizacji projektu²⁰,
- okres kwalifikowania wydatków²¹,

¹⁶ Umowa nr POIS.01.06.01-00-0030/19-00.

¹⁷ W związku ze sprzedażą udziałów spółki beneficjenta, prawa do dofinansowania przejęła Spółka WPIP Green Energy

¹⁸ W związku ze zmianą Spółki zmianie uległ adres siedziby nowej Spółki

¹⁹ W związku ze zmianą okresu kwalifikowalności wydatków (1.09.2019-31.12.2021) wydłużonego czterokrotnie do 30.04.2023 r.

²⁰ Aneks nr 4 zmieniono całkowitą kwotę kosztów realizacji projektu z 14 162,5 tys. zł na 16 030,0 tys. zł.

²¹ Ostatecznie aneksem nr 8 okres kwalifikowalności wydatków z 1.09.2019 r.-31.12.2021 r. wydłużono czterokrotnie do 30.04.2023 r.

- maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych²².

(akta kontroli str. 1349-1467, 1765-1767)

Od złożenia kompletnego wniosku o dofinansowanie Inwestycji do podpisania umowy o dofinansowanie z NFOŚiGW, upłynęło pięć miesięcy²³.

(akta kontroli str. 87-105, 1299-1348)

5. Zakres rzeczowy zawartej umowy o dofinansowanie został wykonany, a zaplanowane wskaźniki monitorowania postępu rzeczowego projektu zostały osiągnięte. Stosownie do § 11 ust. 2 umowy o dofinansowanie, 5 sierpnia 2024 r. spełniono obowiązek przekazania NFOŚiGW informacji o osiągnięciu wskaźników rezultatu bezpośredniego²⁴ (załącznik do aneksu nr 10 do umowy o dofinansowanie).

(akta kontroli str. 1464-1466, 2124-2136)

Zgodnie z zawartym aneksem nr 8 do umowy o dofinansowanie, okres kwalifikowania wydatków, który według pierwotnej umowy rozpoczynał się 1 września 2019 r. i kończył 31 grudnia 2021 r. został wydłużony do 30 kwietnia 2023 r. W wyniku tego przesunięcia zmieniono harmonogram realizacji inwestycji oraz harmonogram płatności. W uzasadnieniu do wniosku o zmianę umowy Spółka podała, że na zmiany okresu kwalifikowalności środków wpływ miała panująca nadal pandemia COVID-19 oraz aktualna sytuacja międzynarodowa.

W listopadzie 2021 r. biogazownia uzyskała pozwolenie na użytkowanie w ramach etapu I²⁵, a w lutym 2023 r. pozwolenie na użytkowanie II etapu²⁶. W dniu 6 listopada 2023 r. rozpoczęto wytwarzanie energii elektrycznej z biogazu rolniczego wytworzonego w ww. biogazowni (rozruch technologiczny). Wybudowane obiekty zostały przyjęte do ewidencji środków trwałych Inwestora.

Oględziny biogazowni przeprowadzone w toku kontroli potwierdziły wykonanie biogazowni i umieszczenie tablicy informacyjnej na terenie biogazowni.

W wyniku realizacji ww. Inwestycji osiągnięte zostały zarówno wskaźniki produktu, tj. wykonano biogazownię o mocy 499 kW²⁷, jak i wskaźniki rezultatu, czyli osiągnięto roczną emisję gazów cieplarnianych na poziomie 3 847,009 tony (planowana 4 394,46 tony) oraz zmniejszono zużycie energii pierwotnej o 14 431,38 GJ/rok (planowane zmniejszenie wynosiło 6 060,30 GJ/rok). Rozruch technologiczny biogazowni trwał przez 108 dni, tj. od 6 listopada 2022 r. do 21 lutego 2023 r., i prowadzony był przed uzyskaniem pozwolenia na użytkowanie²⁸ instalacji biogazowni przez 99 dni.

(akta kontroli str. 1447-1453, 1796-1803, 2063, 2124-2136, 2159-2166)

NIK wskazuje, że wprowadzie zgodnie z definicją zamieszczoną w art. 2 pkt 30 ustawy o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 r.²⁹, rozruch technologiczny to

²² Aneksem nr 9 zmieniono maksymalną kwotę wydatków kwalifikowalnych do kwoty 13 063,7 tys. zł.

²³ Ostatecznie wniosek o dofinansowanie złożono do NFOŚiGW w dniu 11.07.2019 r. a umowę podpisano 13.12.2019 r.

²⁴ Opinia z weryfikacji z monitorowania wielkości redukcji emisji osiągniętej w okresie 1.05.2023 – 30.04.2024 r. wykonany przez TUV Rheinland Polska sp. z o. o.

²⁵ Decyzja PINB.5111.41.2021.LG z 8 listopada 2021 r. Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Śremie o pozwoleniu na użytkowanie etapu I inwestycji - dwukomorowego silosu na kiszonkę i inne substraty stałe wraz z drogą dojazdową przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych.

²⁶ Decyzja PINB.5111.4.2023.23 z dnia 14 lutego 2023 r. Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Śremie o pozwoleniu na użytkowanie etapu II inwestycji – Fermentora, dofermentora, zbiornika końcowego, zbiornika wstępnego 1, zbiornika wstępnego 2, szachtu instalacyjnego, szachtu kondensacji gazu, zbiornika przeciwpożarowego, budynku technicznego (sterowni), szachtu pod pompę, przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych. Do wykonania pozostał III etap, obejmujący halę suszarni na poferment wraz z docelowym zagospodarowaniem terenu.

²⁷ Wskaźniki produktu: dodatkowa zdolność wytwarzania energii – 0,499 MW, liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej – 1 szt., liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 1 szt.

²⁸ Decyzja nr PINB.5111.4.2023.LG z dnia 14 lutego 2023 r.

²⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, dalej: ustawa o OZE.

praca instalacji odnawialnego źródła energii mająca na celu wyłącznie przeprowadzenie prób i testów umożliwiających końcowy odbiór tej instalacji. Jednakże, ww. przepis nie określa maksymalnego czasu trwania rozruchu technologicznego.

Transze dofinansowania wypłacane przez NFOŚiGW, przekazywane były Spółce w ustalonych kwotach oraz zgodnie z terminami określonymi w zawartej umowie i aneksach.

(akta kontroli str. 1776-1778, 1779-1834)

W ramach promocji projektu Spółka zobowiązała się do umieszczenia na obiekcie biogazowni tablicy informacyjnej oraz oznaczenia znakiem funduszy Europejskich, znakiem barw Rzeczypospolitej Polskiej oraz znakiem Unii Europejskiej wszystkich działań informacyjnych i promocyjnych oraz dokumentów i materiałów dotyczących Inwestycji. W dniu 7 lipca 2019 r. Spółka dołączyła do wniosku o dofinansowanie oświadczenie dotyczące zakazu podwójnego finansowania. W umowie o dofinansowanie Inwestycji również zawarto wymóg unikania podwójnego finansowania³⁰.

(akta kontroli str. 1273-1276, 1299-1347, 2150-2166)

6. W trakcie realizacji Inwestycji dokonano zmian związanych z kwotą środków kwalifikowanych (aneks nr 4) oraz maksymalnej kwoty wydatków kwalifikowalnych do kwoty 13 063,7 tys. zł (aneks nr 9). W uzasadnieniu do wniosku o dofinansowanie Spółka podała, że zmiany wynikają z konieczności dostosowania umowy o dofinansowanie do rzeczywistego wykonania projektu biogazowni i wartości wydatków kwalifikowanych. Spółka w ramach realizacji projektu przeprowadziła procedury wyboru wykonawców dla zadań stanowiących 100% wartości kosztów kwalifikowalnych. W wyniku prowadzonych procedur do Spółki wpłynęły oferty wykonawców, które znacząco przekraczały pierwotnie zaplanowany budżet. Koszt budowy projektu wzrósł o 1 527,7 tys. zł, co zdaniem Spółki było następstwem zawirowań na rynku budowlanym wywołanych pandemią COVID-19. W uzasadnieniu do wniosku Spółka podała również, że skutkiem sytuacji pandemicznej był drastyczny wzrost kosztów wszelkich robót budowlanych i montażowych. W wyniku złożonych wniosków zawarto: 13 grudnia 2021 r. aneks nr 4 do umowy o dofinansowanie, w którym określono całkowity koszt realizacji projektu na kwotę 16 030,0 tys. zł, 31 lipca 2023 r. aneks nr 9, w którym uzgodniono maksymalną kwotę wydatków kwalifikowalnych w wysokości 13 063,7 tys. zł. Po kontroli przeprowadzonej przez NFOŚiGW w czerwcu 2023 r., Spółka w dniu 26 września 2023 r. złożyła wniosek końcowy, w którym przedstawiono rozliczenie całej kwoty dofinansowania.

(akta kontroli str. 1419-1428, 1453-1463, 1779-1783)

7. Uzyskane dofinansowanie w wysokości 8 945,3 tys. zł zostało rozliczone zgodnie z zawartą umową oraz aneksami do tej umowy. Rozliczenie kolejnych transz dofinansowania przebiegało zgodnie z zasadami określonymi w umowie o dofinansowanie³¹, harmonogramem płatności i harmonogramem realizacji projektu a instytucja finansująca nie wносиła uwag do przekazywanych rozliczeń.

(akta kontroli str. 1779-1781)

8. W dniach 19-23 czerwca 2023 r. NFOŚiGW przeprowadził kontrolę Inwestycji w zakresie obejmującym:

³⁰ W § 7 ust. 1 umowy znajduje się odniesienie do dokumentu „Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020”, w którym w pkt 6.7. określono zasady dotyczące zakazu podwójnego finansowania inwestycji.

³¹ Zgodnie z § 8 pkt 17 termin 60 dni na weryfikację wniosku o płatność nie został przekroczony.

- zakres rzeczowy przedsięwzięcia i jego zgodności z zapisami wynikającymi z dokumentów odniesienia, tj. wniosku i umowy o dofinansowanie,
- dokumentacji technicznej, formalno-prawnej przedsięwzięcia w zakresie jej poprawności i zgodności z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i krajowego,
- osiągniętych wskaźników produktu i rezultatów określonych w umowie o dofinansowanie,
- prawidłowości kwalifikowania wydatków dot. realizacji Inwestycji,
- struktury organizacyjnej dotyczącej zarządzania przedsięwzięciem i posiadania oraz stosowania procedur obowiązywania w ramach POLiŚ 2014-2020,
- prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych i ich zgodności z zasadami obowiązującymi w ramach POLiŚ 2014-2015,
- działań beneficjenta w zakresie procedur kontrolnych oraz systemu rocznych rozliczeń.

Kontrolujący nie stwierdzili nieprawidłowości w badanym zakresie. Stwierdzili jednak zagrożenie w zakresie zgodności udzielonego dofinansowania z przepisami pomocy publicznej, w związku z wybudowaniem instalacji (biogazowni) o mocy termicznej, wyższej (0,55MWt) niż przyjęta do wyliczenia maksymalnej kwoty pomocy publicznej (0,499 MWt) na etapie zawierania umowy o dofinansowanie, co powodowało, że aktualna kwota dofinansowania wskazana w umowie (8 945,3 tys. zł), przekracza maksymalną potencjalną kwotę pomocy publicznej (8 903,3 tys. zł).

W zaleceniach pokontrolnych kontrolerzy NFOŚiGW wskazali konieczność uzyskania stanowiska NFOŚiGW dot. wybudowania biogazowni o mocy termicznej wyższej (0,55 MWt) niż przyjęta do wyliczenia maksymalnej kwoty pomocy publicznej (0,499 MWt) w umowie o dofinansowanie oraz uzgodnienia z NFOŚiGW działań jakie należy podjąć w celu doprowadzenia do zgodności udzielonego dofinansowania z przepisami dot. pomocy publicznej oraz umowy o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 1835-1868)

Realizując zalecenie pokontrolne, Spółka 27 czerwca 2023 r. złożyła wniosek z prośbą o zawarcie aneksu do umowy z NFOŚiGW, w celu dostosowania wartości wydatków kwalifikowalnych projektu do wydatków rzeczywiście poniesionych. W uzasadnieniu wniosku Spółka podała, że w wyniku przeprowadzonych procedur wyboru wykonawcy robót budowlanych, do Spółki wpłynęły oferty wykonawców, które znacząco przekroczyły pierwotnie zaplanowany budżet. W dniu 31 lipca 2023 r. został podpisany aneks do umowy, w którym zwiększono kwotę maksymalną wydatków kwalifikowalnych do wysokości 13 063,7 tys. zł, co zostało szerzej opisane w pkt 6 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 1453-1463)

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że Spółka wykonała zalecenia pokontrolne poprzez złożenie wniosku o aneks i zawarcie aneksu do umowy o dofinansowanie nr 9, który w pełni uregulował wszystkie kwestie poruszone w zaleceniach pokontrolnych. Pełnomocnik wyjaśnił, że zawarcie aneksu, a więc i realizacja zaleceń, nastąpiło przed wyznaczonym terminem.

(akta kontroli str. 2209-2213)

9. Pełnomocnik Spółki podał, że w związku z pozyskiwaniem finansowania oraz realizacją Inwestycji Spółka natrafiła na następujące przeszkody, bariery, ograniczenia i utrudnienia:

- przewlekłość procedury oceny wniosku o pożyczkę z NFOŚiGW³²;
- przewlekłość procedur związanych z dokonywaniem zmian w umowie o dofinansowanie³³;
- konieczność zapewnienia wysokiego wkładu własnego jedynie w formie wkładu kapitałowego;
- konieczność wydatkowania całości wkładu własnego przed uzyskaniem środków z dofinansowania;
- konieczność zapewnienia wysokiego poziomu zabezpieczeń transakcji;
- brak możliwości uzyskania płatności zaliczkowych z dofinansowania skutkujący wydłużeniem okresu realizacji inwestycji i koniecznością pozyskania finansowania pomostowego;
- wzrost kosztów inwestycji na skutek pandemii i wybuchu wojny;
- przewlekłość procedur przyłączeniowych do sieci energetycznej leżąca po stronie jej operatora³⁴

(akta kontroli str. 1291-1298)

10. W wyniku złożonego przez Spółkę wniosku, Dyrektor Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa³⁵ 21 lutego 2023 r., tj. po 5 dniach od złożenia wniosku, wydał zaświadczenie o wpisaniu Inwestora do rejestru wytwórców biogazu rolniczego. W dniu 9 sierpnia 2024 r. Spółka złożyła do KOWR wniosek w celu aktualizacji danych ujętych w przedmiotowym rejestrze. Dyrektor Generalny KOWR w dniu 14 sierpnia 2024 r., dokonał aktualizacji nazwy Inwestora oraz stwierdził, że dane zawarte we wniosku o wpis są kompletne i zgodne z prawdą, a Spółka zna przepisy i zasady związane z wytwarzaniem energii elektrycznej z biogazu rolniczego oraz dysponuje odpowiednimi obiektami i instalacjami.

(akta kontroli str. 1869-1880)

W marcu i kwietniu 2024 r. KOWR przeprowadził kontrolę Spółki w zakresie: zgodności wykonywanej działalności, rocznej wydajności instalacji do wytwarzania biogazu rolniczego, mocy zainstalowanej instalacji elektrycznej oraz danych zawartych w przekazywanych sprawozdaniach. Na podstawie przeprowadzonej kontroli KOWR wydał zalecenie³⁶ dotyczące wykonania korekty sprawozdań kwartalnych za II i III kwartał 2023 r. w zakresie ilości produktu ubocznego powstałego w wyniku wytworzenia biogazu rolniczego.

(akta kontroli str. 1881-1885)

Zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi KOWR, Spółka skorygowała wskazane sprawozdania zgodnie z zaleceniami kontrolujących, przyjmując ilość pofermentu wytworzonego w procesie biogazu rolniczego jako 75% wprowadzonego suchego substratu.

(akta kontroli str. 1886-1911)

11. Zgodnie z art. 25 ustawy o OZE Spółka zobowiązana była do prowadzenia dokumentacji dotyczącej zużywanych substratów, wytworzonej energii i powstałych w procesie produktów ubocznych. Spółka prowadziła dokumentację dotyczącą ilości i rodzaju biomasy zużywanej do produkcji biogazu, z którego wytwarzana była energia elektryczna w formie arkusza kalkulacyjnego. Dane te rejestrowane były w systemie

³² Wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia w formie pożyczki został złożony 2 stycznia 2019 r., a umowa nr 1408/2020/Wn-15/OA-EW-YK/P została zawarta 5 października 2020 r.

³³ Wniosek o planowanej zmianie udziałowca został złożony 8 października 2020 r., natomiast aneks został podpisany 14 czerwca 2021 r.

³⁴ Projekty techniczne przedłożono operatorowi w kwietniu 2022 r., natomiast ich uzgodnienie nastąpiło 27 lipca 2022 r.

³⁵ Dalej: KOWR.

³⁶ Powyższe zalecenie należało wykonać w ciągu 14 dni od dnia podpisania protokołu kontroli.

komputerowym monitorującym pracę biogazowni (stan liczników energii sczytywany był co 15 sekund). W arkuszu tym umieszczone były również informacje dotyczące ilości wytworzonego biogazu rolniczego, w tym wykorzystanego do produkcji energii elektrycznej. System rejestracji spełniał wymogi określone w §12 rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 18 marca 2024 r. w sprawie wymagań dotyczących sposobu obliczania, pomiarów i rejestracji ilości energii elektrycznej, ciepła i chłodu wytwarzanych w instalacjach odnawialnego źródła energii³⁷.

(akta kontroli str. 2150-2166, 2214-2219)

Od uruchomienia biogazowni w 2022 r. Inwestor przekazał do KOWR łącznie sześć sprawozdań zawierających określone w ww. przepisie dane, co wypełniało obowiązek wynikający z art. 25 pkt 6 ustawy o OZE. W sprawozdaniach tych podawana była ilość i rodzaj substratu zużytego do produkcji biogazu, ilość wytworzonego biogazu, ilość energii elektrycznej wytworzonej, zużytej na potrzeby produkcji i energii sprzedanej oraz ilości produktu ubocznego powstałego w wyniku wytworzenia biogazu rolniczego (pofermentu), który stanowił nawóz wywożony na pola uprawne³⁸.

(akta kontroli str. 1881-1911, 2225-2233)

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że dane dotyczące ilości energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w instalacjach odnawialnego źródła energii wykorzystujących w procesie wytwarzania energii biogaz rolniczy są przez Spółkę rejestrowane z zapewnieniem ochrony przechowywanych danych przed usunięciem lub zniekształceniem.

(akta kontroli str. 1291-1298)

12. Instalacja wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego należąca do Spółki, wytwarzała energię elektryczną od listopada 2022 r. Wsparciem w ramach systemu określonego w art. 70a ustawy o OZE objęta została energia wytwarzana od marca 2023 r., tj. energia wytwarzana po zakończeniu okresu rozruchu. Ilość energii wytworzonej od listopada 2022 do marca 2023 r., która nie została objęta żadnym systemem wsparcia wynosiła 988,60 MWh. Ilość energii wytworzonej od marca³⁹ do końca 2023 r. oraz w dwóch kwartałach⁴⁰ 2024 r. wyniosła odpowiednio: 2 679,754 MWh i 1 813,801 MWh.

(akta kontroli str. 1295, 2137-2149)

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że w związku z wybudowaną biogazownią, Spółka planuje dalej korzystać z systemu wsparcia określonego w art. 70a ustawy o OZE. Dodał, że Spółka nie zwiększyła, ale planuje zwiększyć ilość energii objętej systemami wsparcia ponad ilość energii wskazanej w deklaracji o zamiarze sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej złożonej Prezesowi URE, które polegać będzie na budowie nowej jednostki wytwórczej.

(akta kontroli str. 1291-1296)

13. Spółka jednokrotnie zwróciła się do Prezesa URE o wydanie zaświadczenia o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii w ramach instrumentu wspierającego FIT/FIP, składając 20 grudnia 2019 r. deklarację o zamiarze sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej. W wyniku kolejnych uzupełnień złożonej deklaracji w dniach 27 stycznia 2020 r. oraz 12 lutego 2020 r. Prezes URE po 16 dniach od dnia doręczenia kompletnej dokumentacji, bez przeprowadzenia kontroli

³⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 435

³⁸ Zgłoszenie do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa informacji o zamiarze przeznaczenia na potrzeby własne oraz wprowadzenia do obrotu produktu pofermentacyjnego.

³⁹ Od 1 marca 2023 r. do końca roku wsparcie wyprodukowanej energii rozliczane było przez Zarządcę Rozliczeń S.A.

⁴⁰ W dniu 19 grudnia 2023 r. podpisano umowę ze sprzedawcą zobowiązanym (ENEA S.A.), obowiązującą od 1 stycznia 2024 r.

w zakresie zgodności przekazanych danych i informacji w złożonych oświadczeniach, wydał zaświadczenie o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej, zgodnie z art. 70a-70e ustawy OZE, przez okres kolejnych 15 lat począwszy od pierwszego dnia sprzedaży energii elektrycznej objętej systemem wsparcia, nie dłużej niż do 31 grudnia 2035 r.

(akta kontroli str. 1912-2041)

W związku z obowiązkiem wynikającym z art. 39a ust. 9 ustawy OZE, Spółka 23 stycznia 2024 r. złożyła oświadczenie o nieudzieleniu w danym roku pomocy inwestycyjnej.

(akta kontroli str. 2205-2208)

14. Spółka, jako wytwórca energii elektrycznej z biogazu rolniczego, który korzystał z systemu wsparcia FIT/FIP, w okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 70b ust. 10 ustawy OZE, dwukrotnie tj. we wrześniu 2022 i 2023 r. poinformowała Prezesa URE o zmianie deklaracji w zakresie sprzedawcy zobowiązanego lub innego podmiotu. Informacje wynikające z art. 70b ust. 11a ustawy OZE, dotyczące wytworzenia energii elektrycznej po raz pierwszy i jej sprzedaży w ramach systemów, o których mowa w art. 70a-70f tej ustawy, Spółka przekazała do Prezesa URE w dniu 17 kwietnia 2023 r., tj. po 47 dniach od pierwszej sprzedaży energii elektrycznej w systemach FIT/FIP, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 1777-2063)

Z wyjaśnień Pełnomocnika Spółki wynika, że przekazanie sprzedawcy wyznaczonemu informacji o zmianie ceny skorygowanej zgodnie z art. 39a ust. 8 ustawy OZE (dotyczy art. 70b ust. 10b ustawy OZE), nie miało miejsca, ponieważ od złożenia pierwotnej deklaracji cena skorygowana nie uległa zmianie.

(akta kontroli str. 1772-1778)

15. Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że w latach 2021-2024 (do końca II-go kwartału) nie nałożono na Spółkę żadnych kar pieniężnych na podstawie art. 168 ustawy o OZE.

(akta kontroli str. 2209-2213)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Spółka przekazała informacje dotyczącą daty wytwarzania po raz pierwszy energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii 17 dni po upływie wymaganego terminu. Zgodnie z informacją o wytwarzaniu energii elektrycznej po raz pierwszy i jej sprzedaży w ramach systemów FIT/FIP wysłanej do Prezesa URE 17 kwietnia 2023 r. Spółka rozpoczęła przedmiotową sprzedaż 1 marca 2023 r.

Było to niezgodne z art. 70b ust. 11a ustawy OZE, w którym wskazano że wytwórca energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, który uzyskał zaświadczenie, o którym mowa w art. 70b ust. 8, przekazuje Prezesowi URE oraz operatorowi rozliczeń energii odnawialnej, o którym mowa w art. 106, informację o dniu wytworzenia oraz wprowadzenia energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii do sieci, potwierdzoną przez operatora sieci przesyłowej elektroenergetycznej lub operatora sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej, i o dniu jej sprzedaży, zgodnie z przepisami art. 70b ust. 1, art. 70a oraz art. 70c-70f - w terminie 30 dni od dnia tej sprzedaży po raz pierwszy.

(akta kontroli str. 2063)

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że energia elektryczna została przez Spółkę po raz pierwszy sprzedana w systemie wsparcia 31 marca 2023 r. co potwierdzała faktura sprzedaży energii za marzec 2023 r. Pełnomocnik wyjaśnił, że 1 marca nastąpiło

jedynie wprowadzenie energii do sieci dystrybucyjnej w ramach systemu wsparcia, a jej sprzedaż nastąpiła z dniem zakończenia okresu rozliczeniowego, tj. marca 2023 roku. Według wyjaśnień Pełnomocnika Spółki ustawowy termin poinformowania o dniu sprzedaży po raz pierwszy energii w systemie wsparcia został dochowany.
(akta kontroli str. 2212)

NIK nie podziela argumentów przywołanych przez Pełnomocnika Spółki, gdyż z ww. oświadczenia jednoznacznie wynika, że Spółka informując Prezesa URE 17 kwietnia 2023 r. o wytworzeniu i sprzedaży energii elektrycznej objętej systemami wsparcia określonymi w ustawie o OZE wskazała dzień 1 marca 2023 r. jako datę sprzedaży energii elektrycznej po raz pierwszy w systemach FIT/FIP.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań zapewniających terminowe przekazywanie informacji jednostkom nadzorującym sprzedaż energii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 23 października 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Dyrektor

Piotr Kręt
specjalista kp.
/podpisano elektronicznie/

z up. dr Zuzanna Kaźmierczak
p.o. Wicedyrektor Delegatury NIK
w Poznaniu
/podpisano elektronicznie/